

energiavirasto
energimyndigheten

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on: 20.03.2020

Dokumentet är daterat: 20.03.2020

The document is dated: 20.03.2020

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Lasse Pollari

Pvm / Datum / Date: 20.03.2020

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi

Pvm / Datum / Date: 20.03.2020

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

RAO Nordic Oy
Tammasaarenkatu 1, 00180 Helsinki
Y-tunnus: 1784937-7

Asia

Energiaviraston päätös koskien RAO Nordic Oy:n (myöhemmin myös "asianosainen") energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1227/2011 (myöhemmin "REMIT-asetus") noudattamista.

Asianosainen

RAO Nordic Oy

Vireilletulo

13.8.2019

Selostus asiasta

Markkinatapahtumat

Energiavirasto kiinnitti huomiota RAO Nordic Oy:n poikkeuksellisen suureen myyntitarjoukseen sähkön vuorokausimarkkinalla 11.8.2019 ja samana päivänä julkaistiin UMM-viestiin, jossa ilmoitettiin Suomi-Venäjä rajasiirtoyhteyttä koskevan kaupan käynnin määrän ylittäneen sille annetun kapasiteetin. Selvityksen kohteena olevan toiminnan osalta tuli arvioitavaksi, oliko RAO Nordic Oy noudattanut toiminnassaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1227/2011 (REMIT-asetus) 5 artiklan mukaista markkinamanipulaatiota koskevaa kieltoa.

RAO Nordic Oy käy sähkökauppaa Suomen ja Venäjän välillä Fingrid Oyj:n omistamien 400 kV rajasiirtoyhteyksien kautta. Suomen ja Venäjän välillä sähkökauppaa voidaan käydä joko ns. kahdenvälisillä (bilateraalisilla) tai suorilla kaupoilla.

Kahdenvälisistä kaupoista sovitaan osapuolten kesken etukäteen ja ne vahvistetaan toimitusta edeltävänä päivänä. Asianosainen vastaa vahvistettujen kauppojen tarjoamisesta minimihinnalla sähkön vuorokausimarkkinalle Nord Pool -markkinapain kautta.

Asianosainen vastaa myös suoriin kauppoihin liittyvien tarjouksien jättämisestä vuorokausimarkkinalle. Näissä tarjouksissa voidaan käyttää hintaportaita ja toteutuneet suorat kaupat määräytyvät tarjousten ja markkinahinnan perusteella.

Suomen ja Venäjän välisen siirtoyhteyden tekninen maksimisiirtokapasiteetti suunnassa Venäjältä Suomeen on 1400 MW, josta Fingrid Oyj on varannut 100 MW reservien ostoon. Fingrid Oyj ja asianosainen ovat sopineet, että asianosaisen suorittamille kahdenvälisille kaupoille voidaan tässä suunnassa varata siirtokapasiteettia enintään 1160 MW ja suorille kaupoille enintään 140 MW. Fingrid Oyj vahvistaa

tunnittaiset maksimisiirtokapasiteetit erikseen kahdenvälisille ja suorille kaupoille ennen kaupankäyntiä vuorokausimarkkinalla.

Energiaviraston Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolta (myöhemmin ACER) saamien tietojen mukaan 11.8.2019 RAO Nordic Oy oli jättänyt sähkön vuorokausimarkkinalle kaupankäyntitarjouksia Suomen tarjousalueelle kolmea eri kaupankäyntitiliä käyttäen. Kaupankäyntitililtä, jonka määrät vastaavat Fingrid Oyj:n julkaisemia kahdenvälisiä kauppvoja Suomen ja Venäjän välillä, asianosainen oli tarjonnut minimihinnalla myyntiin tunnista riippuen 500-1160 MW sähköä. Vuorokauden viimeiselle tunnille 23-00 (CET) tarjottu määrä oli 1160 MW. Toiselta kaupankäyntitililtä, jonka määrät vastaavat Fingrid Oyj:n julkaisemia suorien kauppvojen määriä, asianosainen oli tarjonnut myyntiin hintaportaita käyttäen ja tunnista riippuen enintään joko 0 MW tai 140 MW, paitsi tunnille 23-00 (CET) asianosainen oli tarjonnut myyntiin 1160 MW. Tämä määrä siis ylittää suorille kaupoille varatun siirtokapasiteetin. Kolmannelta kaupankäyntitililtään asianosainen oli ostanut pienen määrän sähköä (0,2 MW) tunnilla 23-00 (CET).

11.8.2019 vuorokausimarkkinan kaupat toteutuivat siten, että RAO Nordic Oy:n tuli toimittaa 12.8.2019 tunnilla 23-00 (CET) Suomen tarjousalueelle yhteensä 2320 MW sähköä (1160 MW kahdenvälisiä kauppvoja ja 1160 MW suorita kauppvoja) eli 1020 MW enemmän kuin rajayhteyden kaupallinen siirtokapasiteetti mahdollistaa suunnassa Venäjältä Suomeen. On selvää, että tätä määrää ei voitu siirtää Suomen ja Venäjän välisen rajasiirtoyhteyden kautta. Fingrid Oyj:n julkaiseman datan mukaan rajayhteyden kokonaissiirtokapasiteetiksi oli päivän 12.8.2019 kaikille tunneille vahvistettu 1300 MW. Toteutuneiden suorien kauppvojen määrä olisi siis saanut olla enintään 140 MW, jotta siirto olisi ollut mahdollista. Energiaviraston tietojen mukaan RAO Nordic Oy:llä ei ole omaa sähköntuotantoa Suomessa.

Asiaan liittyen Fingrid Oyj oli julkaissut 11.8.2019 klo 16:39 (CET) UMM-viestin¹ koskien tuntia 12.8.2019 23:00 – 13.8.2019 00:00 ja siirtoyhteyttä Venäjä-Suomi. Viestin sisältö oli seuraava: "Market malfunction: Trade on FI-FRE (Finland-Russia) has exceeded given capacity. NTC: 140 MWh Trade result: 1160 MWh".

ACER:in Energiavirastolle toimittamasta kaupankäyntidatasta voidaan nähdä, että RAO Nordic Oy oli 12.8.2019 ostanut päivänsisäisiltä markkinoilta 1020 MW tuntituotetta PH-20190812-24 aikavälillä 10:55 – 14:13 (CET). Tämän tuntituotteen toimitusaika oli 12.8.2019 klo 23-00 (CET) eli sama tunti, jota vuorokausimarkkinan poikkeuksellinen myyntitarjous koski. Ensimmäisen ostotarjouksen asianosainen oli tehnyt kyseiselle tuntituotteelle 11.8.2019 klo 16:51 (CET) eli 12 minuuttia UMM-viestin julkaisemisen jälkeen.

RAO Nordic Oy:n antama selvitys 28.11.2019

Energiavirasto pyysi 21.10.2019 päivätyllä selvityspyynnöllä RAO Nordic Oy:ltä selvitystä siitä, miksi yhtiö tarjosi Nord Poolin vuorokausimarkkinalle myyntiin vuorokauden 12.8.2019 tunnille 23-00 (CET) suuremman määrän (yhteensä 2320 MW), kuin mikä on RAO Nordic Oy:n käyttämän Suomen ja Venäjän välisen siirtoyhteyden kaupallinen kokonaissiirtokapasiteetti (1300 MW). Selvityspyynnössään Energiavirasto pyysi yhtiöltä selvitystä menettelystään ja erityisesti REMIT-asetuksen 5

¹ <https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/da66d059-08e8-4fed-8c4f-a228ae2ea957/1>

Dnro 2589/471/2019

artiklan noudattamisesta sekä mahdollisista korjaavista toimenpiteistä asian osalta. RAO Nordic Oy antoi asiassa kirjallisen selvityksen, joka on päivätty 27.11.2019.

RAO Nordic Oy:n selvityksessä on todettu muun ohella seuraavaa:"

(--)

RAO Nordic sopii sähkön venäläisen myyjän kanssa päivä- ja tuntikohtaisesti ennakoon kullakin tunnilla Venäjältä ostettavan ns. Bilateral trade -sähkömäärän. Sähkön myyjä lähettää vahvistuksen RAO Nordic:ille sekä RAO Nordic:in palveluntuottajalle Empower IM Oy:lle (Empower), joka tekee vahvistuksen mukaiset spot-kauppatarjoukset RAO Nordicin puolesta Nord Pool Spot AS:n (NordPool) Elspot-vuorokausimarkkinalle.

Vastaavasti sähkön myyjä lähettää erillisen ns. Direct Trade kauppaa koskevan spot-kaupan toimeksiannon sekä RAO Nordic:ille että suoraan Empowerille spot-kauppatarjouksen tekoa varten. Empower tekee toimeksiannon mukaiset tarjoukset Elspot-vuorokausimarkkinalle.

RAO Nordic ostaa Empowerilta palveluna sekä Elspot että Elbas kauppojen toteutuksen sekä tasehallinnan ja taseselvityksen. Empower toteuttaa valvomoissaan RAO Nordic:in ja Empowerin välisen palvelusopimuksen mukaisesti saamansa kauppatoimeksiannot ja tarkistaa tekemiensä spot-tarjousten oikeellisuuden ja raportoii niistä EMS-energianhallintajärjestelmänsä kautta.

1. Miksi kyseisellä tunnilla tarjottiin myyntiin suurempi määrä kuin mitä on siirtoyhteyden kaupallinen kokonaissiirtokapasiteetti (1300 MW)?

Ns. Bilateral-trade siirtopalvelun puitteissa Empower teki Nord Poolin RAO Nordic:in ns. Bilateral Trade portfolioon tunnille 23-00 CET-aikaa saamansa kauppatoimeksiannon mukaisen myyntitarjouksen, jonka suuruus oli 1160 MW eli ns. Bilateral-trade siirtopalvelun maksimikapasiteetin suuruinen.

Samalle tunnille Empower teki Nord Poolin RAO Nordic:in ns. Direct Trade portfolioon tunnille 23-00 CET-aikaa saamansa virheellisen Direct Trade kauppatoimeksiannon mukaisen myyntitarjouksen, jonka suuruus oli myös 1160 MW. Empowerin tehtäviin kuuluu tarkistaa saamansa kauppatoimeksiannot ennen niiden toteuttamista. Tarkistamiseen kuuluu sen lisäksi että järjestelmään syötetyt tiedot vastaavat saatua tuntitason tarjoustaulukkoa myös tarkistaa, ettei tuonnin maksimiarvo ylity. Yhdellä tunnilla oleva virheellinen arvo jäi kuitenkin huomaamatta. Saman päivän kaikilla muilla tunneilla tarjottu määrä oli joko 140 MW tai 0 MW.

Varsinainen virhe, joka johti Direct Trade kaupan osalta 12.8.2019 yhdelle tunnille (23-00 CET-aikaa) virheelliseen arvoon, johtui sähkön myyjän tietojärjestelmän teknisistä ongelmista, joiden seurauksena Direct Trade kaupan viimeiselle tunnille oli tullut vahingossa Direct Trade kaupan maksimikapasiteetin (140 MW) sijaan Bilateral Trade kaupan maksimikapasiteetti (1160 MW).

Dnro 2589/471/2019

Siihen että yhden tunnin virheellistä arvoa ei huomattu toimintaketjun missään vaiheessa on todennäköisesti vaikuttanut myös se, että päivä, jolloin itse virhe tapahtui, oli kesäsunnuntai.

2. Jos kyse oli virheestä, miten se tarkkaan ottaen tapahtui? Milloin virhe huomattiin ja miten sen jälkeen toimittiin?

Kyseessä oli virhe, joka koski vuorokauden 12.8.2019 viimeistä tuntia, 23-00 CET-ajan mukaan.

Virhe huomattiin sen jälkeen, kun Nord Pool oli julkaissut Elspot-kaupan tulokset (11.8.2019 klo 13.59 Suomen aikaa). RAO Nordic sai tiedon tapahtuneesta virheestä sähkön venäläiseltä myyjältä, joka myös saa spot-kaupan tulokset Direct-Trade kauppohen osalta Nord Poolin julkaistua ne. Sähkön myyjä oli heti virheen huomattuaan puhelimitse yhteydessä RAO Nordic:in työntekijöihin ja nämä olivat puolestaan heti yhteydessä Empoweriin, Nord Pooliin ja Fingridiin selvittääkseen mitä oli tapahtunut, miksi näin oli päässyt tapahtumaan ja mihin toimenpiteisiin tulisi ryhtyä a) tapahtuman selvittämiseksi ja siitä informoimiseksi, b) syntyneen tasepoikkeaman korjaamiseksi ja c) sen varmistamiseksi, ettei vastaavaa virhettä pääse tapahtumaan uudelleen.

Koska spot-kauppohen tulokset oli jo laskettu ja julkaistu ei virhettä enää pystytty korjaamaan ja tasepoikkeama tul-taisiin kirjaamaan RAO Nordic:in sähkötaseeseen.

Fingrid ilmoitti, että he julkaisevat virheellisestä rajasiirtokapasiteetin käytöstä UMM viestin, jonka he julkaisivat sunnuntaina 11.8.2019 klo 16.39.54.

RAO Nordic ilmoitti Empowerille, että sen jälkeen, kun Fingrid on julkaissut UMM-viestin, Empowerin tulee pyrkiä korjaamaan 12.8.2019 tunnin 23-00 (CET-aikaa) tasepoikkeama ostamalla päivän sisäiseltä markkinalta korvaava määrä sähköä. Empower hankki seuraavaan päivän aikana koko tasepoikkeaman (1160-140=1020 MW) suuruisen määrän sähköä päivän sisäiseltä (Elbas) markkinalta. Tästä aiheutui noin 10 000 EUR suuruinen lisäkustannus.

Nord Pool ilmoitti, että heillä ei ole RAO Nordic:in ns. Direct Trade portfolioissa enää maksimikapasiteettirajaa, koska se oli poistettu tehtyjen portfoliomuutosten yhteydessä, vaikka kyseinen rajoitus oli alun perin tehty Direct Trade kaupan portfolioon RAO Nordic:in pyynnöstä.

3. Mihin toimenpiteisiin on ryhdytty, että vastaava ei toistuisi?

RAO Nordic lähetti tapahtuman jälkeen kaikille osapuolille (venäläinen sähkön myyjä, Empower, Nord Pool ja Fingrid) kyselyt koskien tapahtumien kulkua sekä sitä mitä toimenpiteitä tulisi / tullaan tekemään, jotta voidaan varmistaa, ettei vastaavaa virhetilannetta pääse tapahtumaan uudestaan. Ohessa yhteenveto eri osapuolien vastauksista ja toimenpiteistä

Sähkön myyjä

Dnro 2589/471/2019

Sähkön myyjä on teettänyt IT-järjestelmäänsä, jota käytetään ns. Direct Trade spot-kauppatarjousten laatimiseen, lisätarkistuksia, joilla varmistetaan, ettei käytävissä oleva maksimikapasiteettimäärä ylity. Toimintaohjeita on myös tarkennettu.

Empower IM

Empower on ilmoittanut, että he ovat tehneet seuraavat toimenpiteet:

- 1) EMS-järjestelmään, jota käytetään spot-tarjousten lähettämiseen Nord Poolin kaupankäyntijärjestelmään, on lisätty tarkistus sille, ettei maksimi kapasiteetti ylity
- 2) Henkilö, joka tarkistaa, että Nord Pooliin lähetetty spot-tarjous vastaa saatua kauppatoimeksiantoa tarkistaa myös, että kauppatoimeksiintoon ei ole vahingossa päässyt maksimikapasiteettia ylittäviä arvoja
- 3) Valvomon henkilöstöä ja kaupankäynnin valvoja on ohjeistettu ja koulutettu huomaamaan kaupankäyntitoimeksiannossa mahdollisesti olevat huomattavat poikkeavuudet kuten maksimikapasiteetin ylittävät arvot.

(--)

RAO Nordic

RAO Nordic ostaa spot-kaupan toteutuksen palveluna. Lopulliset vahvistetut tunneittaiset spot-tarjoukset tulevat palveluyhtiö Empowerille sähkön myyjältä. RAO Nordic on varmistanut, että molempien osapuolien kaupankäyntiohjeistukset ovat kunnossa ja sisältävät myös maksimikapasiteetin tarkistukset. RAO Nordic myös edellyttää, että osapuolet ovat huolehtineet henkilöstönsä tarvittavasta koulutuksesta ja ohjeistuksesta.

RAO Nordic:in oma toimistohenkilökunta seuraa arkipäivisin vahvistettuja spot-toimeksiantoja ja niiden oikeellisuutta. Normaali toimistoajan ulkopuolisen toiminnan osalta luotamme siihen, että palveluntuottaja ja muut osapuolet toimivat sovittujen periaatteiden mukaisesti ja hoitavat heille kuuluvat tehtävät huolella ja ammattitaidolla.

Spot-markkinapaikan/markkinapaikkojen kansaa jatkamme keskustelua siitä mitä mahdollisuuksia heillä olisi lisätä järjestelmiinsä kaupankäynnille annettavia rajoja, joilla vastaavia virheitä voisi ehkäistä ennakolta."

Lisäksi RAO Nordic Oy on esittänyt asiassa seuraavaa:"

Selvitys REMIT-asetuksen 5 artiklan noudattamisesta

(--)

RAO Nordic:in 12.8.2019 yhdellä tunnilla tapahtunut spot-myyntitarjouksen virhe, jota sen palveluntuottaja Empower, ei niin ikään korjannut, ei ole vaikuttanut eikä edes saattanut vaikuttaa EU:n sähköenergian relevantin sisämarkkinan toimintaan.

Kun tapauksen kyseeseen tulevaa relevanttia EU:n sisämarkkina-aluetta arvioidaan toimivuuden kannalta, tukeutuu RAO Nordic Oy EU:n komission 15.6.2018 asiassa M.8660 (Fortum/ Uniper) antaman ratkaisun kohtiin 26. – 36. Näihin sisältyvän relevanttien maantieteellisten markkinoiden määrittelyn perusteella voi tehdä sen johtopäätöksen, että relevantti markkina, jolla siis "toimivuuden" olisi pitänyt vaarantua, on lähtökohtaisesti Nord Pool – alueen laajuinen. Kyseessä olevan tunnin spot-hinta toteutui samana Suomen, Ruotsin, Norjan ja Baltian maat kattavalla alueella, jonka myyntivolyyymien summa ko. tunnilla oli 30267,8 MW. Kyseisen tunnin relevantti markkina on vähintäänkin tämän suuruinen. Ylimääräisen tarjonnan (1020 MW) osuus oli siis vain 3,37% koko myyntivolyyymistä. Näin pienellä määrällä on tuskin ollut mitään merkitystä markkinahinnan (36,13 €/MWh) muodostumiseen ko tunnille. Edellisen tunnin markkinahinta oli 38,33 €/MWh ja seuraavan tunnin markkinahinta 34,97 €/MWh.

RAO Nordic Oy:n käsityksen mukaan tapaukseen soveltuu EU:n komission tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (*de minimis* -tiedonanto: 2014/C 291/01), jonka kohdassa 8 komissio on katsonut alle 10 %:n markkinaosuutta heijastavat järjestelyt tai menettelyt sellaisiksi, että ne eivät ensi käden olettamalta vaikuta markkinoihin tai kilpailuun relevanteilla markkinoilla.

Vaikka Energiavirasto lähtisi arvioinnissaan siitä, että on tehtävä ero sisämarkkinasuojaan (SEUT 194) ja kilpailuoikeussuojaan (SEUT 101.1) välillä, ei se arvioinnissaan kuitenkaan voi sivuttaa laillista vähämerkityksellisyyttä – kriteeriä.

Tahallisia markkinamanipulaatioita pitää sanktioida ensimmäisestä eurosta lukien. Tahattomia tapahtumia sen sijaan pitää sanktioida vain, jos ne ovat olleet omiaan vaarantamaan tai vaarantaneet sähkön sisämarkkinoiden toimivuuden relevantilla markkinalla. 12.8.2019 tuntia 23-00 koskevaan ns. Direct Trade spot-kauppaan erehdyksessä tarjottu, käytettävissä olevan siirtokapasiteetin (140 MW) ylittävä määrä (1020 MW) ei millään muotoa ole vaarantanut tai edes ollut omiaan vaarantamaan EU:n relevantin sähkön sisämarkkinan toimivuutta. Tämän vuoksi katsonne, että asian ei tule johtaa enempään toimenpiteisiin.

(--)

Edellä siteerattujen päätösten johtopäätökset ja lopputulokset tulee siksi myös ottaa huomioon nyt tutkittavassa RAO Nordic Oy:n asiassa. Vaikka viraston mielestä virhe sinänsä voi olla manipulointia, se ei kuitenkaan ole sitä, jos manipuloinnilla ei ole ollut huomionarvoisia vaikutuksia markkinoilla, menettely ei ole ollut toistuvaa eikä liioin "manipuloijaa" hyödyttävää.

RAO Nordic Oy:lle ei ole aiheutunut tapahtuneesta muuta kuin harmia ja tapahtuma aiheutti yhtiölle suoraan noin 10.000 euron lisäkustannukset. Tapahtunut virhe on myös ollut kaikilta osin tahaton.

RAO Nordic Oy vaatii edellä mainitun perusteella, että yhtiölle ei määrätä nyt käsiteltävänä olevan tapahtuman perusteella mitään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 4 luvun mukaisia seuraamuksia ja että senkin osalta asia sen vähämerkityksellisyyden vuoksi poistetaan.”

Asiaan liittyvä lainsäädäntö

Energiaviraston toimivalta asiassa

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (2013/590 myös valvontalaki), 5 §:n mukaan Energiaviraston tehtävänä on valvoa lain 2 §:ssä tarkoitettua kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä hoitaa muut 2 §:ssä tarkoitetussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät. Valvonta- ja seurantatehtävät kattavat lain 2 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaisesti energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1227/2011 noudattamisen valvonnan.

Valvontalain 9 §:n mukaan, jos joku rikkoo tai laiminlyö 2 §:ssä tarkoitetussa kansallisessa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjä velvoitteitaan, Energiaviraston on veloitettava hänet korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Päätöksessä voidaan myös määrätä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu, jos palautukseen ei sovelleta 14 §:ssä säädettyä palautusmenettelyä

Valvontalain 16 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai jättää noudattamatta REMIT-asetuksen 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita.

Valvontalain 20 c §:n 1 momentin mukaan Energiavirasto voi jättää seuraamusmaksun määräämisen esittämättä, rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta, jos:

- 1) 16, 20 a tai 20 b §:ssä tarkoitettu on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva;
- 2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä; tai
- 3) seuraamusmaksun tai rikemaksun määräämistä taikka julkisen varoituksen antamista on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1227/2011 energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta (REMIT-asetus)

REMIT-asetus 5 artikla

REMIT-asetuksen 5 artiklassa (Markkinoiden manipulointia koskeva kielto) ”Kielletään osallistuminen markkinoiden manipulointiin ja sen yritykset energian tukkumarkkinoilla.”

REMIT-asetus 2 artikla

REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa määritellään markkinoiden manipuloinnilla tarkoitettavan:

a) sellaisen tukkutason energiatuotteiden kauppaa koskevan liiketoimen suorittamista tai tätä kauppaa koskevan toimeksiannon antamista,

i) joka antaa tai todennäköisesti antaa väärää tai harhaanjohtavia viestejä tukkutason energiatuotteiden tarjonnasta, kysynnästä tai hinnasta;

ii) jolla yksittäinen henkilö tai useampi yhteistyössä toimiva henkilö turvaa tai pyrkii turvaamaan yhden tai useamman tukkutason energiatuotteen hinnan keinoitekoiselle tasolle, jollei liiketoimen toteuttaja tai toimeksiannon antaja osoita, että hänen perusteensa tehdä liiketoimi tai antaa toimeksianto on oikeutettu ja että liiketoimi tai toimeksianto on asianomaisen energian tukkumarkkinan hyväksytyjen markkinatapojen mukainen; tai

iii) jossa käytetään tai pyritään käyttämään valheellisia keinoja taikka muunlaista vilpillistä menettelyä tai järjestelyä, jolla annetaan tai todennäköisesti annetaan väärää tai harhaanjohtavia viestejä tukkutason energiatuotteiden tarjonnasta, kysynnästä tai hinnasta;

(--)"

Asetuksen 2 artiklan 4 kohdan mukaisesti "'Tukkutason energiatuotteilla' tarkoitetaan seuraavia sopimuksia ja johdannaisia riippumatta siitä, missä ja miten niillä käydään kauppaa:

a) sähkön tai maakaasun toimitussopimukset, jos niihin perustuva toimitus tapahtuu unionissa;

b) unionissa tuotettuun, kaupankäynnin kohteena olevaan tai toimitettavaan sähkөөn tai maakaasuun liittyvät johdannaiset;

c) unionissa tapahtuvaan sähkön tai maakaasun siirtoon liittyvät sopimukset;

d) unionissa tapahtuvaan sähkön tai maakaasun siirtoon liittyvät johdannaiset.

(--)"

Asetuksen 2 artiklan 6 kohdan mukaan: "'Energian tukkumarkkinoilla' tarkoitetaan mitä tahansa unionissa sijaitsevaa markkinaa, jossa käydään kauppaa tukkutason energiatuotteilla."

Perustelut

Kysymyksen asettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko RAO Nordic Oy:n tutkinnan kohteena oleva toiminta markkinoilla 11-12.8.2019 ollut REMIT-asetuksen 5 artiklassa tarkoitettua kiellettyä osallistumista markkinamanipulaatioon tai sen yritykseen energian tukkumarkkinoilla.

Asian oikeudellinen arviointi

REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan markkinoiden manipuloinnilla tarkoitetaan sellaisen tukkutason energiatuotteiden kauppaa koskevan liiketoimen suorittamista tai kauppaa koskevan toimeksiannon antamista, joka antaa tai todennäköisesti antaa artiklan mukaisia vääriä tai harhaanjohtavia viestejä markkinalle tai turvaa tukkutason energiatuotteen hinnan keinotekoiselle tasolle. REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohta i alakohta ei sinänsä edellytä sitä, että toiminta olisi ollut tahallista. Tunnusmerkistön täytyminen edellyttää kuitenkin sitä, että kyseessä on tukkutason energiatuotteen kauppaa koskevan liiketoimen tai sitä koskevan toimeksiannon suorittaminen.

REMIT-asetuksen johdanto-osion 13. perustelukappaleen mukaan energian tukkumarkkinoiden manipulointia on sellaisten toimien toteuttaminen, joiden johdosta hinnat asettuvat keinotekoiselle tasolle, jota ei voida perustella tarjontaa ja kysyntää koskevilla markkinavoimilla, mukaan lukien tuotanto-, varasto- tai siirtokapasiteetin tosiasiallisella saatavuudella ja kysynnällä. Manipulointi ja sen vaikutukset saattavat ilmetä rajojen yli, sähkö- ja kaasumarkkinoiden kesken sekä rahoitus- ja hyödykemarkkinoiden välillä, päästöoikeuksien markkinat mukaan lukien.

Energiavirasto on arvioinut selvityksen kohteena ollutta toimintaa markkinamanipulaation tunnusmerkistön näkökulmasta.

Energiavirasto toteaa esitetystä näytöstä ilmenevän, että RAO Nordic Oy on asiassa antanut tukkutason energiatuotteiden kauppaa koskevia toimeksiantoja ja suorittanut niitä koskevia liiketoimia. Lisäksi asianosainen on suorittanut edellä mainitut toimet energian tukkumarkkinalla ja ne ovat koskeneet tukkutason energiatuotetta.

Liittyen RAO Nordic Oy:n selvityksessään viittaamaan Euroopan komission tiedonantoon 2014/C 291/01 vähämerkityksisistä Väärät tai harhaanjohtavat viestit tukkutason energiatuotteiden tarjonnasta sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (*de minimis* -tiedonanto), Energiavirasto toteaa, että kyseinen tiedonanto koskee SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltumista, joten sen ei voida katsoa vaikuttavan REMIT-asetuksen mukaisten markkinamanipulaatiota koskevien edellytysten täyttymiseen.

Väärät tai harhaanjohtavat viestit tarjonnasta

Vuorokausimarkkinalla tehtyjä tarjouksia, jotka antavat tai todennäköisesti antavat vääriä tai harhaanjohtavia viestejä tarjonnasta voidaan pitää REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdan tarkoittamana markkinamanipulaationa. Energiavirasto toteaa, että harhaanjohtavana viestinä tarjonnasta voidaan vuorokausimarkkinalla pitää tarjousta, joka ei perustu aitoon tuotantoon, tuotantosuunnitelmaan tai siirtokapasiteetin saatavuuteen.

Energiaviraston toimivalta rajoittuu Suomeen, joten tarkastelussa on keskitytty erityisesti Suomen tarjousalueeseen. Tarkasteltaessa Suomen tarjousalueen myyntimäärää 12.8.2019 tunnilla 23-00 (CET), oli RAO Nordic Oy:n osuus tästä noin 41,4 %. Suomen ja Venäjän välisen 400 kV siirtoyhteyden kaupallisen kokonaissiirtokapasiteetin ylittänyt 1020 MW myyntimäärä oli 18,2 % Suomen tarjousalueella yhteensä myydyistä määrästä. Näin suurta tarjontamäärää voidaan pitää huomattavana, koska se voi vaikuttaa usean muun markkinatoimijan tuotantopäätöksiin.

Yksittäisen osto- tai myyntitarjouksen hintavaikutusta vuorokausimarkkinalla voidaan arvioida suhteellisen luotettavasti tarkastelemalla tarjousalueiden aggregoituja askelmuotoisia kysyntä- ja tarjontakäyriä.² Koska 12.8.2019 viimeisellä tunnilla 23-00 (CET) aluehinta oli Tanskaa lukuun ottamatta sama kaikilla muilla tarjousalueilla Pohjoismaissa, arviointiin voidaan käyttää Nord Poolin julkaisemia systeemitason kysyntä- ja tarjontakäyriä. Tällä menetelmällä Energiavirasto on arvioinut, että RAO Nordic Oy:n ylimääräinen 1020 MW tarjonta on alentanut Nord Poolin Pohjoismaiden alueelle laskettua vuorokausimarkkinan systeemihintaa kyseisellä tunnilla noin 1,2 EUR/MWh (3,2 %). Toteutunut systeemihinta oli 36,08 EUR/MWh.

12.8.2019 ja sen lähipäivien tunteina vuorokausimarkkinat toteutuivat siten, että niiden perusteella Suomeen tuotiin sähköä Venäjän lisäksi Ruotsista ja sähköä vietiin Suomesta Viroon. RAO Nordic Oy:n ylimääräinen 1020 MW tarjonta korvasi Suomen tarjousalueella tarjontaa, joka muuten olisi todennäköisesti tullut joko Suomen sisältä tai Ruotsista. 12.8.2019 käydyn vuorokausimarkkinan kaupankäynnin jälkeen siirtoyhteyttä Ruotsin ja Suomen välillä jäi päivänsisäisen markkinan käyttöön yhteensä 1886 MW suunnassa Ruotsista Suomeen. RAO Nordic Oy:n tarjoama 1020 MW olisi siis voitu siirtää täysimääräisesti Ruotsista Suomeen myös vuorokausimarkkinan pohjalta. Suomen ja Ruotsin välille syntyy aluehintaeroa tyyppillisesti vain silloin, kun Suomen ja Ruotsin välisen siirtoyhteyden kapasiteetti on täydessä käytössä. Näin ollen, jos RAO Nordic Oy olisi tarjonnut 1020 MW vähemmän, olisi aluehinta Suomen, Ruotsin ja Norjan hinta-alueilla ollut todennäköisesti silti sama. Toteutuneet aluehinnat Suomen, Ruotsin ja Norjan tarjousalueilla olivat 36,13 EUR/MWh. Ilman asianosaisen ylimääräistä 1020 MW myyntitoimeksiantoa nämä aluehinnat olisivat todennäköisesti olleet saman verran korkeampia kuin systeemihinta eli arviolta noin 37,3 EUR/MWh.

Arvioitaessa RAO Nordic Oy:n tekemien toimien vaikutusta vuorokausimarkkinan kaupankäyntimääriin Energiavirasto toteaa, että asianosaisen 1020 MW suuruista ylimääräistä tarjontaa *vuorokausimarkkinalla* voidaan pitää harhaanjohtavana REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitetulla tavalla, koska se ei perustunut aitoihin jo sovittuihin kahdenvälisiin kauppoihin, eikä aitoihin suoriin kauppoihin liittyviin tarjouksiin, muuhun tuotantoon tai siirtokapasiteetin saatavuuteen.

Energiavirasto on arvioinut asianosaisen toimia myös päivänsisäisellä markkinalla. ACER:in keräämästä kaupankäyntidatasta voidaan nähdä, että RAO Nordic Oy oli ostanut 12.8.2019 päivänsisäisiltä markkinoilta 1020 MW tuntituotetta PH-20190812-24, jonka toimitus oli 12.8.2019 tuntina 23-00 (CET). Nämä ostot kasvattivat huomattavasti päivänsisäisen markkinan kaupankäyntivolyymia. Saman

² Blokkitarjoukset ja siirtoyhteyksien aiheuttamat rajoitukset voidaan huomioida erikseen.

vuorokauden muiden tuntituotteiden ostovolyymit olivat Suomen tarjousalueella välillä 5-197 MW, kun tunnin 23-00 (CET) tuntituotetta ostettiin yhteensä 1321 MW. Nämä ostot kasvattivat vastaavasti tuntituotteen myyntimääriä pääosin Ruotsin tarjousalueilla.

Energiavirasto toteaa, että RAO Nordic Oy:n päivänsisäiseltä markkinalta ostama määrä oli saman suuruinen kuin se asianosaisen vuorokausimarkkinalla myymä määrä, jota ei ollut siirtoyhteyden kapasiteetin puitteissa mahdollista tuoda Venäjältä Suomeen. Energiavirasto pitää uskottavana sitä selvitystä, että asianosainen on pyrkinyt korjaamaan vuorokausimarkkinalla tekemänsä toimen aiheuttaman tasepoikkeaman ostamalla vastaavan määrän päivänsisäiseltä markkinalta. Energiavirasto katsoo, että vaikka alkuperäinen syy asianosaisen poikkeaviin kaupankäyntimääriin päivänsisäisellä markkinalla johtuukin sen omalla vastuullaan olevista toimista vuorokausimarkkinalla, perustuu kaupankäynti päivänsisäisellä markkinalla todelliseen tarpeeseen.

Edellä mainituin perustein Energiavirasto toteaa, että RAO Nordic Oy:n toiminta päivänsisäisellä markkinalla voidaan perustella tarjontaa ja kysyntää koskevilla markkinavoimilla, joten se ei ole antanut vääriä tai harhaanjohtavia viestejä energian tukkumarkkinoiden tarjonnasta *päivänsisäisellä* markkinalla.

Johtopäätös

Energiavirasto katsoo edellä mainituin perustein, että RAO Nordic Oy:n antamat toimeksiannot ovat antaneet harhaanjohtavia viestejä tukkutasen energiatuotteiden tarjonnasta ja ne ovat kohdistuneet 12.8.2019 kaupankäyntitunnille 23-00. RAO Nordic Oy:n markkinakäyttäytyminen 11.8.2019 täyttää REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisen markkinamanipulaatioon osallistumisen määritelmän. Markkinamanipulaatioon osallistuminen on kielletty asetuksen 5 artiklassa.

Arvioitaessa kyseessä olevan harhaanjohtavan viestin vaikutusta vuorokausimarkkinaan Energiavirasto toteaa, että markkinamanipulaatiota ja sen vaikutuksia on kokonaisuutena arvioiden pidettävä vähäisinä, sillä vaikka RAO Nordic Oy:n tarjous laski markkinahintaa vuorokausimarkkinalla, ei kyseisen tunnin hintataso ollut poikkeuksellinen suhteessa lähituntien ja -päivien hintatasoihin. Lisäksi ylimääräisen tarjonnan ei voida katsoa aiheuttaneen muille markkinatoimijoille merkittävää haittaa ottaen huomioon sen, että asianosainen on tehnyt korjaavia toimenpiteitä päivänsisäisellä markkinalla, jolloin myös muut toimijat ovat liiketoimillaan voineet korjata asemaansa aiemman vuorokausimarkkinasuunnitelmansa mukaisiksi. Asiassa ei ole myöskään ilmennyt näyttöä siitä, että RAO Nordic Oy olisi hyötynyt taloudellisesti toimintansa johdosta. Energiavirasto on ottanut asian arvioinnissa huomioon myös sen, että kyseinen markkinakäyttäytyminen ei ole Energiaviraston tiedon mukaan ollut toistuvaa. Lisäksi RAO Nordic Oy on kirjallisessa vastauksessaan ilmoittanut, että se pyrkii yhteistyössä palveluntarjoajan ja muiden asiaan kuuluvien sidosryhmien kanssa parantamaan toimintatapoja siten, että vastaavaa virhettä ei synny uudestaan.

Energiavirasto voi valvontalain nojalla esittää Markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä REMIT-asetuksen 5 artiklan rikkomuksesta. RAO Nordic Oy on kuitenkin valvontalain 20 c §:n 1 momentin 1 kohdassa kuvatulla tavalla ryhtynyt

Dnro 2589/471/2019

riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan eikä rikkomus ole ollut vakava tai toistuva. Lisäksi seuraamusmaksun tai rikemaksun määräämistä taikka julkisen varoituksen antamista on pidettävä kohtuuttomana, koska asiasta on ilmoitettu UMM-alustalla ja asianosaisen voidaan katsoa kärsineen tappiota omista toimistaan. Energiavirasto katsoo, että seuraamusmaksun määräämiselle ei ole perusteita, eikä aio esittää sen määräämistä markkinaoikeudelle.

Koska RAO Nordic Oy on ilmoittanut käyneensä asian läpi osallisten kanssa, Energiavirasto kehottaa sitä kiinnittämään jatkossa erityistä huomiota asiaan liittyvien toimintatapojen noudattamisessa.

Ratkaisu

RAO Nordic Oy:n on toiminut energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1227/2011 5 artiklan vastaisesti.

Energiavirasto jättää asiassa hallinnollisen seuraamuksen määräämättä valvontalain 4 luvun 20 c §:n 2 kohdan perusteella.

Energiavirasto poistaa asian käsittelystä.

Sovelletut säännökset

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1227/2011, annettu 25 päivänä lokakuuta 2011, energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta, 2 artikla ja 5 artikla.

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (2013/590), 1 luvun 2 §, 4 luvun 16 § ja 20 c §.

Lisätiedot

Lasse Pollari, johtava asiantuntija, 029 5050 198, lasse.pollari@energiavirasto.fi

Juha Teirilä, ekonomisti, 029 5050 127, juha.teirila@energiavirasto.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakua koskeva ohjeistus päätöksen liitteenä 1.

Liitteet

Liite 1. Valitusosoitus.

Jakelu

RAO Nordic Oy.

Liite 1

VALITUSOSOITUS

Muutoksenhakuoikeus

Energiaviraston antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskelpoisella päätöksellä tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Valitusoikeus on sillä, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Valitusviranomainen

Valitusviranomainen Energiaviraston päätökseen on markkinaoikeus.

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, määräaika jatkuu vielä seuraavan arkipäivän.

Valituskirjelmän sisältö

Valitus tehdään kirjallisesti. Markkinaoikeudelle osoitetussa valituskirjelmässä on ilmoitettava:

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta;
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi; sekä
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä:

- muutoksenhaun kohteena oleva päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä;

- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta; sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu Energiavirastolle tai markkinaoikeudelle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, jollei päämies ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa. Asianajajan ja yleisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos valitusviranomainen niin määrää.

Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valittajalta peritään markkinaoikeudessa tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukainen oikeudenkäyntimaksu, joka on suuruudeltaan 2050 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa markkinaoikeuteen osoitteeseen:

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
Sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi
Faksi: 029 56 43314

Valituskirjelmä voidaan toimittaa valitusviranomaiselle myös postitse.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Kun valituskirjelmä toimitetaan hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelun kautta, liitteet voi toimittaa skannattuna asiointipalvelussa tai kirjeitse. Kirjeitse toimitettaessa mainitse asiasta asiointipalvelun Viesti-kentässä.